

Dr. Ante Pavelić, šef »ustaša« je bio agent talijanske vlade od koje je dobro 9 milijuna lira.
»POPULAIRE«.

ISTRA

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH

EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

GLAVNI KRIVAC

U ovom momentu čitava je pažnja javnosti svraćena na marsejsku tragediju, na istragu po tom zločinu i na moguće posljedice tog strašnog dogodjaja. I našu je pažnju to zaokupilo. Ne samo kao Jugoslovane, nego i kao one, koje interesuje u prvom redu pitanje odnosa Jugoslavije i Italije. A čitava se marsejska tragedija jako odražava na te odnose. Momentano još ne diplomatski. Ali javno je mišljenje u Jugoslaviji, a i u ostaloj Evropi pod dojmom, da u onome što se dogodilo Italija ima veliki udio odgovornosti.

Marsejski zločin ima veliku međunarodno-političku pozadinu. Taj zločin nije

LEON BLUM O ODGOVORNOSTI ITALIJE

Uloga talijanskog atašeja Morealea

Pariski »Populaire« od 18. oktobra donosi uvodni članak šefa socijalizma Leona Bluma, koji, povodom publikovanja memoara Jelke Pogorela, protestuje što su »Paris Soir« i »Intransigeant« pažljivo izostavili sve ono što je direktno teretilo Italiju, dok su sve ono što se odnosi na Madjarsku publikovali, bez i malo obzira. »Populaire« sa svoje strane, želi da naglasi da je Jelka Pogorelec, nekada, dok je još radila u Beču, zajedno sa svojim vjerenikom, Perćecom,

bila pod direktnom upravom Eugenia Moreale, koji je nosio naziv atašeza za štampu pri talijanskom poslanstvu u Beču.

Osim toga, on je poznat kao povjerljivi čovjek fašista; bio je neka vrsta veze, ili bolje, zvanični predstavnik Italije.

Leon Blum kaže:

»Znači da je cenzura i ovoga puta imijesala svoje prste, da bi poštela talijanski fašizam i njegovog gospodara Mussoliniju.

Ali sve vladine obazrivosti i sav bljeska reakcionarne štampe, neće sprječiti da talijanski fašizam i njegov šef budu uhvaćeni na djelu.

Marseljski atentat potiče iz međunarodnog

fašističkog »Svetog saveza«, čije je sjedište u Rimu.

Leon Blum piše dalje:

»Možda će nam neko primjetiti da, ako neko želi da prikrije talijansku odgovornost, to je samo zato, što se želi izmirenje između Rima i Beograda. Reći će nam još: Kakvu igru igrate vi socijalisti? Zašto potpirujete vatru? Samo zbog želje da ometate francuski fašizam i da obeščastite talijanski, bili bi u stanju da potpalite cijelu Evropu. Zar više niste pobornici mira, mira prije svega stalog?

Mi na to odgovaramo ono što smo već samo sebi odgovorili. Mi želimo mir između svih naroda, i da ta želja nadjačava našu mržnju prema fašizmu.

Ali smo danas više nego ikada uvjereni da se interes mira ne može odvojiti od istine. A kome će koristiti to skrivanje istine? Sve ono što mi predosećamo, jugoslovenska javnost i vlast da sto puta bolje znaju, no mi.

Nismo ih mi prvi o tome obavijestili niti pak ratna opasnost potiče iz onoga što se kaže, već iz onoga što jeste. Zar se zbilia može vjerovati da se opasnost može ukloniti učinkivanjem, kao u bolesničkoj sobi, i prečutnom amnestijom? Ali, ne!

DR. PAVELIĆ UHAPŠEN U TORINU

»Giustizia e Liberta«, 19. oktobra

Dok prelamamo list agencija »Havas« javlja, da je na zahtjev francuskih sudbenih vlasti talijanska policija u Torinu uhapsila dr. Antu Pavelića i Eugena Kvaternika. Podvrgnuti prvom saslušanju oni su otklonili svaku saučesništvo u atentatu.

Kako se vidi Pavelić je živio u Italiji prije atentata i tamo je utekao posljice. Očvidno je, da se on previše pouzdavao

u protekciju i pomoći, koju je dobivao od Mussolinija, koji se ne nečka da u teškim časovima baci u more svakoga koji mu je na teret, što dokazuju mnogi primjeri.

Medutim nije rečeno, da će ekstradicija, obično negirana za političke zločine biti dozvoljena.

(Antifašistička »Giustizia e Liberta« 19/10).

PAVELIĆ JE BIO AGENT TALIJANSKE VLADE

»Populaire« — 14. oktobra

Direktno i indirektno saučesništvo talijanskog fašizma je također utvrđeno. — Ante Pavelić, šef »ustaša« je bio agent talijanske vlade, od koje je dobio fondove, koji se cijene na 9 milijuna. Već smo govorili o zagrebačkom procesu protiv autora atentata na Kralja Aleksandra, koji je imao da posjeti Zagreb u decembru. Teroristi su bili za svoju misiju podsticani u Italiji, i to grupa od 140 Hrvata i Makedonaca, koji su imali kasarne u selu Bardi, u brdu kraj Parme. Oni su u Italiji dobili oružje i potrebne dokumente za taj pokušaj, koji je jedino nepažnjom jednog teroriste propao.

U Zadru, talijanskom gradu u Dalmaciji organizovan je u jesen 1932 ustanak »ustaša« u Lici, koji je imao za cilj, da izazove ustanak sličaka.

Poslije atentata u Zagrebu 1929 utekao je u Italiju terorista Pospisil za kojega je jugoslovenska vlast tražila ekstradiciju, ali je talijanska vlast to odbila i dozvolila je Pospisilu ... da udje u tečaj.

Pavelić i Perćec su iz Bugarske bili preko Carigrada i Atene otišli u Italiju. U Rimu su bili došli u dodir sa fašističkim

vodjama sa kojima su sklopili sporazum. (God. 1929, kada pada i taj put Pavelićev, makedonska organizacija je bila već u vezama sa Italijom). Fašističke vodje su se obvezali da će obilato podržavati emigrante u njihovoj akciji protiv Jugoslavije, opskrbujući ih novcem i oružjem. Odmah iza stvorenenog sporazuma fašisti su stavili na raspolažanje emigranta jedan pravi vojnički logor u Bresciji, kojega su odmah snabdjeli sa najperfektnijim ratnim oružjima. Potpun nadzor nad tim logorom je povjerjen dr. Paveliću, koji je stanovao u Pesaru, viale Castelfidardo broj 20, pod imenom Antonio Serdar, dok je Perćec povjerena propaganda u Beču i organizacija terorističkih ataka.

Jelka Pogorelec spominje mnogo imena osoba, koje su u Beču posjećivale Perćeca a medju njima i talijanski novinari Eugenio Morreale i Giorgio Sanza. Morreale je bio ataše za štampu talijanskog poslanstva u Beču i talijanski agent za finansiranje Heimwehra i za vezu sa Starhembergom.

(Andre Leroux u »Populaire«-u od 14. o. ml. pod naslovom: »Hrvatsko-makedonski terorizam u službi triju fašizama«).

VMRO, Vanča Mihajlov fašizam

»Giustizia e Liberta«

U jednoj brošuri, koju je objavio 1928 Henry Barbusse u Parizu (»La vérité sur O. R. I. M.«) čitamo i ove retke:

»Van svake je sumnje da su ovi atentati, kojih ima sve više naročito u Jugoslaviji, organizirani u saradnji sa Mussolinijem da ga podržavaju u njegovoj borbi sa Jugoslavijom. Tačni dokazi su bili objavljeni o finansijskoj potpori, koju je dao Mussolini Protogerovoj V. M. R. O. (nešto oko 2 milijuna lira primljenih od agenta V. M. R. O. Tomalevskog). Vjerodostojne izjave, koje su dale neke vodje V. M. R. O. a naročito Tomalevski, pokazuju da autonomisti računaju na imperialističku akciju Mussolinijevu na Balkanu, kako bi ponovo pokrenuli makedonsko pitanje. Nadodat će u onoj Italiji, u kojoj je nemoguće gradjanima da se sastaju, autonomistički šefovi šetaju kao kod kuće i čak sazivaju sastanke. Veza autonomista sa talijanskim fašizmom je dakle van svake sumnje. Do-

sta je preletiti štampu Mussolinijevu, koja donaša panegirike o V. M. R. O., pa da se čovjek o tome uvjeri.«

Oko god. 1928 Mussolini je odbacio Protogerova i prigrlio bandu Mihajlovića, koja je protivnika ubila u Sofiji pred očima policije. Mihajlović, pod protektoratom Mussolinijevim, bio je pravi gospodar Bugarske, sve dok nije zadnji udar generala Georgijeva promjenio orientaciju bugarske vanjske politike prema Francuskoj i Jugoslaviji. Za vrijeme svoje sreće bio je Mihajlović, u zajednici sa Mussolinijem, zagrijen neprijatelj Jugoslavije. General Georgijev, koji je došao na vlast u junu prošle godine, oštros je nastupio protiv Makedonstvuščih, i to je prisililo Vanču Mihajlovića da emigrira u Tursku, ali tu mu nije dana dozvola boravka. Kao što je bilo tada objavljeno od svih novina, on je izrazio želju da podje u Italiju.

(Antifašistička »Giustizia e Liberta« — 19. oktobra).

me donosimo značajne podatke u zasebnom članku.

U ovom broju htjeli smo donijeti što više podataka iz strane štampe, koji su od

velike važnosti za utvrđivanje prave pozadine marseilleskog atentata. Zaključci, koje izvodimo u ovom članku, potvrđuju se tim citatima strane štampe.

Mussolinijeva Italija strelja svoje gradjane Hrvate, a podržava hrvatske teroriste.

»IL NUOVO AVANTI.«

Odlomek iz pisma

Iz nekega pisma poslanega iz Trsta od dne 11. oktobra 1934. leta:

»... Sklenila sem danes, da Ti pišem par vrstic, ker sem duševno tako potrta kot svoj živ dan ne in čutim tako potrebo da se Ti malo potožim. Vzrok tega je dogotek od 9. t. m.

Mara, Ti si ne moreš predstavljati, kaj je tu. Po cesti vsak čita časopise in... molči. Če pa prideš v katerokoli hišo naših ljudi je jok.

Hujše je kot pred leti Bazovica. Takrat smo izgubili tovariše, a danas... vodjo.

Mesto Kralja se je dalo nadomestiti, ali mesto vodje se ne da, to je kar čuti vsak izmed nas tu in to je kar nas boli.

Dokler je bil on živ, v dnu duše je vsak upal, a danes kaj imamo upati?«

USTAŠE I TERORISTI SU BILI STIČENICI TALIJANSKE VLADE

U jeseni 1932 godine bio je u Lici »ustaša«, koji se sastojao u pobuni oboružanih ljudi, koji su bili došli iz Zadra. Došlo je bilo međutim do procesa protiv kolovodja tog »ustanka« i na tom procesu se dokazalo, da su organizatori pobune imali način način način zaštite od Italije. Kolovodja te pobune neki Ante Brkan, bio je štićen od talijanske vlade, koja je odbila ekstradiciju.

U mjesecu martu 1929 bio je u Zagrebu ubijen direktor »Novosti« Toni Schlegel. Ubijice su utekle na talijanski teritorij, gdje su našli pomoći i zaštite.

17. decembra 1932 je bio pripreman atentat u Zagrebu na Kralja Aleksandru. Šef te grupe se zvao Petar Oreb. On je priznao, da je iz Jugoslavije utekao u Lastovo, u Italiju. Par sedmica iza svoga dolaska je bio angažiran od fašističkih emisara i odveden u Trst. Kroz mnogo vremena on je bio nastanjen u jednoj kući u kojoj odsjedaju članovi terorističkih grupa na prolazu kroz Trst. Iza toga je Oreb bio odveden sa ostalim članovima ove organizacije u Borgorto, kod Parme, a odatle u jedno selo sakriveno u brdima koje se zove Barbi. Oreb je u tom selu našao grupu od 140 individua, koji su živjeli u kasarnama, nosili su uniformu, bili su pod vojničkim komandom i vršili su svakovrsne vježbe sa oružjem i raznim eksplozivima. Početkom decembra Oreb je bio odredjen da učini atentat na Kralja Aleksandru. Bio je snabđeđen dvijem bombama, dvama revolversima i rastućenom mu je da iza svršenog atentata ima da uteče u Italiju, gdje neće trebati da se ičega boji.

(»Journal des Nations« — 24. 10.).

TERORISTIČKA ORGANIZACIJA UŽIVA U ITALIJI IZVANREDNE POVLASTICE

Koliko istraga napreduje, utoliko smo više začudjeni, kakve je olakšice uživala i u tajnoj organizaciji, koja je izvršila zločin u Marsilleu i kakkim sredstvima je raspolagala.

Cini se doista, da ta organizacija uživa svim izvanredne povlastice. Ipak ima nekih koincidencija, na koje se u interesu samoga mira mora ukazati.

(»La Tribune de Geneve« — 21/10)

Svakom je poznato, da je Pavelić uživao simpatije slavenofobskih krugova

»La Tribune de Geneve« piše:

»Dosadašnja je istraga dokazala, da je glavni inspirator te terorističke akcije Ante Pavelić, jedan od vodja emigracije, koji oživljava u podunavskim zemljama i u novoj Jugoslaviji najgorje tradicije banditizma.

Svakom je poznato, da Pavelić živi u Milatu, da ima mnogo veza u Italiji, gdje mu je titula emigranta donijela simpatije slavenofopskih krugova.

Tako je njegova kampanja lažnih vesti o unutrašnjim teškoćama Jugoslavije naišla ujvuk na vrlo povoljan odziv u talijanskoj štampi.

Rimski vlasti treba danas da povede računa o opasnosti takova shvaćanja prava azila.

Poslije svoga posljednjega govora, koji je bio nadahnut željom za mir, Mussolini će znati da postupa kako treba protiv zavijenika, koji su zloupotrebili njegovo govorstvo, i protiv novinara koji su svojim napadajima izazvali žestoku reakciju jugoslovenske štampe, na koju se Mussolini tuži u svom govoru.

Teroristički logori u Italiji

ITALIJA JE ZNALA ZA POSTOJANJE LOGORA I DAVALA PAVELIĆU MILIJUNE ZA NJIHOVO IZDRŽAVANJE

U Borgotaru, Vischettu, Bovegnu, Mareelu Pistoiesse i nazad, u Abruci-ma kod Rima, bili su ustanovljeni ustaški logori, u kojima su teroristi imali da se spreme specijalno u vršenju atentata.

Teroristi koji su sebe nazivali »ustaša«, boravili su u logoru Borgotaru ispod Monte Perpi i Monte Chiappu pod Apeninima u maju i junu 1933 godine. Njihov logor se nalazio u vili »Il Pala 350«. Njih je bilo jedno vrijeme šezdeset, a potom je taj broj porastao na sto, jer su tu doveli sve nezaposlene bjeđenike na koje su naišli, i koji su misili da na ovaj način obezbjede sebi egzistenciju. Teroristi su se u početku pre-stavljali kao bugarski oficiri koji su došli na praktičan kurs u Italiju. Oni su se u ovome logoru javno vježbali u rukovanju svima vrstama oružja i eksploziva, i ove njihove vježbe gledalo je redovno seosko stanovništvo,

a onjima su znale kako civilne tako i vojne vlasti.

4 jula 1933 godine, prilikom osvećenja crkve Svetoga Gotra u Borgotaru »ustaši« su prisustvovali ovoj svečanosti u stroju, kao vojnici, i pod oružjem, i odali su počast mjesnim vlastima.

U početku jula 1933 teroristi su se grupisali u zabačenom zaseoku Vichettu

di La, koji ima svega dvadeset kuća i nalazi se na pet kilometara zapadno od varošice Bardi. Teroristi su bili smješteni u dvije velike zgrade zaseoka Vichetta, i to u jednoj većoj pored puta, za čiji je popravak utrošeno 30.000 lira, i u drugoj manjoj zgradi blizu sela Greco.

U prvoj većoj zgradi bilo je smješteno 230 terorista dok je u drugoj bilo njih 60 a broj se kasnije povećavao tako da je najveći broj u toj zgradi bio stotinu.

Svi su ovi teroristi bili naoružani novim modernim puškama državne izrade, bombama i mitraljezima, i imali su na raspoloženju sav potreban materijal za pravljenje paklenih mašina. Teroristi su, sem toga, imali na svoje raspoloženje jedan autobus i veći broj motocikla i bicikla, pomoću kojih su odražavali stalnu vezu sa glavnim terorističkim štabom u Bresciji.

Kako su išli često u kavane, i dolazili u dodir sa seoskim stanovništvom, to je ovo potpuno znalo ko su ti ljudi koji su svakodnevno vršili gadjanja i bacali bombe i palili paklane mašine. Ovdje u logoru u Vichettu vježbani su Petar Oreba i njegovi drugovi za izvršenje atentata na Blaženopočivšeg Kralja Aleksandra, koji je trebao da bude izveden decembra 1933 godine u Zagrebu.

Pavelić je tada obećao Orebu i njegovim drugovima nagradu od pola milijuna lira ako uspiju da izvrše atentat na jugoslovenskog Kralja.

Kada je istraga protiv Oreba i ostalih pohvatanih atentatora otkrila sraman rad koji se vršio u ovim logorima, teroristi su, po naredjenju dobivenom od Pavelića, napustili u noći između 5 i 6 februara 1934 godine svoj logor u Vischettu i premjestili se u neki drugi nepoznati logor, vjerojatno u okolini Brescije.

Osim ovih logora za teroriste postojala su privremena skloništa i prihvatišta, gdje su imali sve što im bilo potrebno, i to u Tarantu, Perugli, Padovi, Anconi, Veroni, Gorici i na otoku Lastovu.

Teroristička banda Pavelićeva raspolagala je ogromnim novčanim sredstvima, za koje je bilo vrlo jasno odakle dolaze.

Tako se zna da su u toku 1933 godine ustaši dobili, pored uniformi, naročito za njih izradjenih, ratne spreme i oružja, još i 6 milijuna dinara u stranoj valuti. A 1934 Pavelić je primio, u prvoj polovini godine, milijun lira za račun izdržavanja terorista u Italiji.

ISKAZI PETRA OREBA

KOJI JE POKUŠAO U ZAGREBU ATENTAT NA BLAGOPOKOJNOG KRALJA ALEKSANDRA PRED DRŽAVNIM SUDOM ZA ŽAŠTITU DRŽAVE U BEOGRADU 19, 20 I 21 MARTA 1934

Iz izvještaja o procesu citirat ćemo neka važna mesta:

Pretsjednik: Što ste radili kad je bilo ružno vrijeme u Borgotaru?

Oreb: Pokazivali su nam, kako se označuju brda, ceste, stanice, vode, rijeke i tako dalje. A zašto, ja to ne znam. Oni, koji su znali, to su prepisivali. Bile su to talijanske karte, ali ne ciele Italije, nego pojedinih krajeva, gdje smo se nalazili. Na tim kartama bila su mala mjesta. To su bile talijanske generalstabne zemljopisne karte.

Pretsjednik: Kad si skidao ustašku uniformu?

Oreb: U Vischettu sam skidao, kad sam išao u grad i onda kad sam došao ovdje. U selima nije nam bilo zabranjeno nositi uniforme.

Pretsjednik: Jeste li imali liekara?

Oreb: Imali smo. Bio je neki Lisak. Imali smo i svoju bolnicu. Ako je neko malo više bio bolestan, doveli bi talijanskog lejkara.

Pretsjednik: Jeste li vidjeli kad ste bili u uniformama još druge uniforme?

Oreb: Jesmo. Hodili su u uniformama karabinieri i alpini. Oni su vidili nas i sjedili smo zajedno u kavanama. Talijanske vlasti su znale, da smo mi tu, a isto tako i talijanski vojnici.

Pretsjednik: Kako znate, da su talijanske vlasti znale da ste vi tu?

Oreb: Nisam ja tako glupav. Kako naše vlasti znaju što se dogodi u našoj zemlji, znale su i talijanske vlasti. Karabinieri i vlasti znali su da smo mi tu, da tu vježbamo i mogli su nas vidjeti u uniformama. Mi smo se uvijek sretali u kavanama u Vischettu.

Pretsjednik: S kim je bio Pavelić, kad je došao na stanicu u Piacenzi?

Oreb: On je bio sam kada je došao, ali su ga uvijek pratila i čuvala dva talijanska detektiva.

Pretsjednik: Je li Herenčić imao puno para?

Oreb: Imao je lira, maraka i dinara. Svakako 10.000 do 15.000 dinara, ako ne i više. U Piacenzi sam video da ima 4000 lira.

Pretsjednik: Je li Herenčić govorio o

»PAVELIĆ JE U ITALIJI IMAO SVOJ GLAVNI STAN«

»Journal des debats«

Pavelić je imao u Italiji svoj glavni stan. Češće je živio u Pesaru, Bresciji i Milatu, gdje živi i njegova obitelj. Od tuda je izlazila njegova revolucionarna akcija, koja se protezala do Švicarske i Belgije kuda je slao sredstva hrvatskim radnicima.

Atentatori koji su do sada bili u Jugoslaviji sudjeni izjavljivali su da dolaze sa Janka-puste.

»Journal des debats«, 20/10

MADŽARSKI MINISTAR KANYA KOD MUSSOLINIJA I PAPE

Jučer je madžarski ministar vanjskih poslova bio primljen od Mussolinija u palači Venezia.

Papa je večeras primio u audijenciju madžarskog ministra vanjskih poslova Kanyu.

»Le Petit Parisien«, 21/10

»TERORISTI SU NALAZILI SKLONIŠTA U ITALIJI«

Francuska Liga za prava čovjeka

Francuska Liga za prava čovjeka izglasala je ovu opomenu:

»Sudska istražba je o marsejiskom atentatu utvrdila: Teroristička organizacija je nalazila skloništa u Madžarskoj i Italiji.

Logori hrvatskih terorista, u kojima su se javno vježbali u rukovanju bombama i revolverima su u najmanju ruku tolerirani na talijanskim i madžarskim teritorijima tamošnjih diktatorskih vlasti.

Liga za prava čovjeka traži da Društvo Naroda, čiji Pakt određuje zadatak da se čuva mir i zahtjeva od vlade da javno održava »internacionalne odnose bazirane na pravu i časti«, traži da se povede istražgu o zaštiti koja je sa strane fašističkih režima pružena političkom zločinu.«

»Giustizia e Libertà«, 19/10

»Mussolinijeva Italija podržava hrvatske teroriste, a strelja svoje gradjane-Hrvate

»Il Nuovo Avanti«

Mussolinijeva Italija, na primjer, koja strelja slavenske separatiste i proganja svoje narodne manjine, podržava hrvatske teroriste ne zato što se slaže sa njihovom lozinkom »sloboda ili smrt«, već što vidi u propasti Jugoslavije ojačanje svoga imperializma na Jadranskom moru. To je razlog što su se talijanski super-nacionalisti, na glas o marsejiskom atentatu radovali, dok su talijanske mase osjetile žalost. Prilika je bila dobra da se započne ponovno agitaciju za Dalmaciju. Prisiljen svojom funkcijom, a možda i instinktivnom sumnjom, a najviše obazrivošću. Mussolini je umnožio u Rimu vanjske znakove službenog saučešća...

Antifašistički »Il Nuovo Avanti«, 20/10

ARETACIJA PAVELIĆA I »BELGIJSKA ATENTATSKA KLAUZULA«

Pariz, 20. oktobra. U vezi s aretacijom dr. Pavelića i Eugena Kvaternika u Torinu, u ovađnjim policijskim krugovima ističe se da je ta aretacija izvedena na temelju saradnje kriminalnih vlasti raznih država, koja je zasnovana t. zv. »belgijskom atentatskom klauzulom«, koja je sadržana bez iznimke u svim međunarodnim pogodbama o izručivanju zločinaca i prema kojoj se atentati na državne poglavare te članove njihovih porodica ne mogu smatrati političkim zločinom. Prema toj »belgijskoj atentatskoj klauzuli« imaju se takvi atentatori bezuslovno izručiti. Prema toj klauzuli morali bi dr. Pavelić i Eugen Kvaternik biti izručeni. Belgijska klauzula dobiva svoje ime otuda što je Belgija godine 1856. kao prva država u svojem zakonodavstvu označila umorstvo vladara kao običan zločin.

Antifašistički »Il Nuovo Avanti«, 20/10

»MARSELJSKI ATENTAT JE TIPIČNO FAŠISTIČKI«

»Il Nuovo Avanti«

Marseljski atentat je tipično fašistički. Režimska štampa u Italiji to ne kaže. Na stoji, nasuprot, da potsteti kako je Mussolini u predvećerje atentata pružio u svom govoru u Milanu ruku Jugoslaviji. Reklo bi se da je to alibi. Međutim se »Giornale d'Italia« izdao i vrla ga je zaplijenila. Sto je govorio rimski list u zaplijenjenom izda-

PAVELIĆ JE IZDAO PISMENU ZAPOVJED ZA ATENTAT

Istražni sudac u Marseillu je izdao protiv Pavelića i Kvaternika tjeralice. Na temelju tih tjeralica oposlan je i u Rim zahtjev za izručenje obojice bandita Francuskog. Pretpostavlja se, da će ova uapšena zlikovca biti danas ili sutra dopremljena u Marseille. Najspremniji policijski činovnici francuske javne sigurnosti čekaju u Marseillu, kako bi mogli odmah započeti s preslušavanjem Pavelića i Kvaternika. Oni medutim zasada još poriču i najmanje učestvovanje u marseilleskom atentatu. No francuska policija je saopćila rimskoj vlasti kao najvažniji dokaz za njihovu krivnju izjavu Pospišila.

Pospišil je priznao, da je u Zürichu dobio direktnu zapovijed, da se ubije Kralj Aleksandar. Kvaternik je pročitao Pospišilu pismenu zapovijed Pavelića, koja se direktno odnosila na ubistvo Kralja.

(Central European Press — 22/10)

Talijanska vlasta ne dozvoljava da francuska policija vidi Pavelića i Kvaternika

Pariz, 22. oktobra. Francuske vlasti i javnost bile su veoma iznenadjene, kad su saznale, da talijanska policija u Torinu nije dozvolila jučer francuskom policijskom inspektoru Royera, koji je stigao iz Pariza da vidi Pavelića i Kvaternika u затvoru. Razgovor između predstavnika francuske javne sigurnosti Royera i šefa talijanske policije u Torinu tekao je na ovaj način:

— Ovo su fotografije i otisci dviju uhapšenih ličnosti po zahtjevu francuskih vlasti, — rekao je šef talijanske policije u Torinu. — Vi možete konstatovati da se zaista radi o pravom identitetu dra Pavelića i Kvaternika.

— Ja to ne poričem, — odgovorio je inspektor Royer, — ali želim, ako mi ne bi bilo nemoguće da ispitujem dvojicu uhapšenih, da vas zamolim, da vi postavljate pitanje na njih.

— Nemoguće mi je izići vam ususret, — odgovorio je šef talijanske policije, — iz razloga međunarodne procedure.

Imam izričitu naredbu iz Rima, da vi ne možete prisustvovati ispitivanju uhapšenih, niti ih vidjeti.

— Želim, — odgovorio je inspektor Royer, — No, da li i pod kakvim okolnostima biste mogli da mi kažete, koga su dana Pavelić i Kvaternik ušli u Italiju?

— Ni to mi nije moguće, — odgovorio je šef talijanske policije.

U tom slučaju recite mi, u kojem su hotelu odsjeli.

— Nemoguće, glasio je odgovor.

Poslije toga talijanski policijac pozdravio je francuskog inspektora sa fašističkim pozdravom. Francuskom inspektoru nije preostalo ništa drugo, nego da ode u francuski konzulat u Torinu, da ga obavijesti o rezultatima svoje misije i zamoli, da o ovom obavijesti francuskog ambasadora u Rimu i traži intervenciju kod Mussolinija.

Francuski ambasador u Rimu interverirao je ubrzo kod talijanske vlade i poslije toga intervencije lavnost u Parizu je obavještena, da će večeras Pavelić i Kvaternik bili podvrgnuti prvom ispitivanju talijanskih policijskih vlasti.

(Novosti, 22/10)

Zahtjev francuskih vlasti za izručenje neće, vjerojatno, biti prihvaćen

(Corriere della Sera)

Pitanje ekstradicije u slučajevima političkih krvaca je mnogo delikatnije. Internacionall je običaj, a i većina međunarodnih ugovora sklopljena je u tom smislu sa naročitim klauzulom, da se atentati, počinjeni protiv šefova država, nemaju smatrati kao politički, nego kao obični delikat. Međutim u ugovoru, koji je sklopljen 1870. u pitanju ekstradicije između Francuske i Italije, nema te klauzule i u tekstu se čak izričito veli, da se kriminalni i politički delicti isključuju iz te konvencije. U tom će slučaju doći čitavo pitanje ekstradicije pred apelacijski sud, koji će morati dati svoje mišljenje, da li ima da se izvrši ekstradicija ili ne i da li ubistvo Kralja ima da se smatra kao politički ili kao obični delikt. Međutim obzirom na tu tačku u ugovoru od 1870. nema klauzule o izručivanju takvih zločinaca. Vjerojatno je, da zahtjev francuskih vlasti neće biti prihvaćen. Ali međutim, ukoliko bi taj apelacijski sud i rješio, da se spomenuta dvoj

STAV FAŠISTIČKE ITALIJE

Marseljski zločin dao je fašističkoj štampi prilike, da u skladu sa govorom, koji je Mussolini održao u Miljanu 6. o. m. pokazuje da fašistička Italija želi sporazum sa susedima, a u prvom redu sa Francuskim i Jugoslavijom. Držanje službene Italije došlo je do izražaja u počastima koje je talijanska ratna mornarica iskazala kralju Dubrovniku na prelazu kroz messinski tjesnac, kao i u manifestacijama koje su prednjene francuskoj delegaciji, koja je išla u Beograd. Ovim manifestacijama fašistička štampa pripisivala je veliku važnost.

Pri tome nije propustila da od prvoga časa istakne da marseljska tragedija ne smije imati međunarodni karakter, već da bi moralna biti smatrana kao čisto unutrašnja stvar Jugoslavije.

Do dolaska mrtvoga tijela blagopokojnog Kralja Aleksandra u domovinu organ talijanskog ministarstva vanjskih poslova — »Giornale d'Italia« a po njemu i drugi fašistički listovi, objavljuvali su izveštaje u kojima se isticalo da je situacija u Jugoslaviji kritična, da su u raznim gradovima Jugoslavije izbili nemiri itd. Sve te vijesti fašistička štampa donosila je sa jednom prozirnom tendencijom i time očito pokazala šta bi Italija željela.

Grandiozne manifestacije naroda prilikom prenosa mrtvoga tijela blagopokojnog Kralja u Split, Zagreb i Beograd, kao i na cijelom putu od Splita do Beograda i od Beograda do Oplena, koje je istakla svu svjetsku štampu talijanski listovi su jedva zabilježili i izbjegavali opisivanje.

»Corriere della Sera«, tek sada poslije sastanka predstavnika Male antante i Balkanskog bloka piše:

»Grandiozne posmrtnе počasti, koje su iskazane barbarski ubijenom Suverenu, pokazale su koliko je duboko ukorijenjen monarchistički osjećaj u narodu jugoslavenske države.«

Zatim ovaj list izražava mišljenje, da će se jugoslovenska vanjska politika evoluirati, pa u vezi s time ističe, da je teza po kojoj marseljski zločin ima međunarodni karakter triumfira, jer da je Jugoslaviji uspjelo da predstavnike Male antante i Balkanskog sporazuma predobje za svoju tezu.

Prema izjavi sir Simona i Vel. Britanija nije daleko od toga da podje istim putem. Držanje Francuske također zabrinjava kaže »Corriere«.

Medutim se nezna zbog čega »Corriere della Sera« tvrdi, da je poslije deklaracije Male antante i Balkanskog bloka situacija postala ozbiljna i da se može da uporedi sa onom od prije 20 godina. Diplomatski potec Male antante i Balkanskog bloka, koji je istaknut u njihovoj deklaraciji »Corriere della Sera« smatra neopravdanim i opasnim pa čak pri tome ističe, da taj potec nije originalan nego da sliči onome, koji je poslije atentata u Sarajevu izazvao katastrofu. Ovaj fašistički list nagovještava opasnu kampanju jugoslavenske štampe, koja je tvrdi već počela time, što se Ante Pavelić, koji je privoren u Torinu, proglašava za intelektualnog ubojicu Kralja Aleksandra i to prije nego je poznal tekst njegovog iskaza, koji je dao talijanskoj politici.

Povodom uapšenja Pavelića i Kvaternika u Torinu, fašistička štampa je tvrdila da ovo uapšenje ne smije biti smatrano kao obični akt sudske administracije, nego kao važan politički akt, koji dokazuje kolektivnost fašističkog režima u Italiji, njegov veliki autoritet i savršenu organizaciju.

Ali je nekoliko dana zatim fašistička Italija počela da se drži sasvim drugačije...

»Stampa« kritizira pisanje onoga dijela čehoslovačke i francuske štampe koja optužuje Madžarsku, da je ne samo tolerirala već i pomagala Perćec-Pavelićeve teroriste. »Tribun« tvrdi, da neki pariški krugovi vjeruju da je generalštab Pavelića i njegovih terorista bio u Berlinu. I ove tvrdnje fašističke »Stampa« su prozirne.

Značajno je takodjer, da je talijanska štampa ovih dana odlučno poricala da je Pavelić uopće stanovao u Miljanu.

Pri tome je tvrdilo da je Pavelić stanovao u Njemačkoj. Medutim sada fašistička štampa ne demantira pisanje francuskih listova, da je na temelju dosadašnje istrage nepobitno dokazano da je Pavelić stalno živio u Italiji. Talijanska štampa piše o tome slučaju tako, kao da su Pavelić i njegova akcija bili uopće nepoznati u Italiji... Medutim vrlo je dobro poznato, da je Pavelić fašističkoj Italiji bio vrlo dobro poznat.

ENGLESKA PREDAJE UHAPŠENE TERORISTE ODMAH FRANCUSKOJ, A ITALIJA?

Policija je uapsila dra Andriju Artukovića u Liegeu, morskom pristaništu, kuda dolaze brodovi iz Engleske. Artukovića je stvarno uapsila engleska policija Scotland Yarda i odmah uputila u Francusku, pošto je francuska policija koncentrirala cijelu istragu u svojim rukama.

Trećega septembra je Artuković imao sastanak u Miljanu sa Pavelićem i s njime se razgovarao dva do tri sata. Odatile je otisao u London, kamo je stigao 15. septembra. Njegovu misiju u Londonu rasvjetljiti će engleska policija Scotland Yarda, koja ga je predala francuskoj policiji. Kako smo mogli saznati iz pouzdanog izvora

engleske vlasti su odlučile, da sve sumnjuće tipove, koje policija bude ovih dana poapsila, odmah predala francuskim vlastima radi istrage.

(Novosti, 22/10)

FAŠISTIČKA POLICIJA „ISPITUJE“ PAVELIĆA

i konstatuje, da je on sasvim nevin!

Fašistička štampa donosi ovaj komunikat:

Specijalni izaslanik organa talijanske javne bezbjednosti ponovno je saslušao Pavelića u Torinu. On je donekle promjenio svoje probitne iskaze, pa je izjavio, da već dvije godine nije bio u Pešti i da uopće se emigrantima na Janka Pusti i u Madžarskoj nije održavao nikakve veze. Kaže, da je iz Marselja oputovao u Pariz, a da je htio putovati u London, gdje je imao sastanak sa svojim prijateljima. Saopćeno mu je da se ovaj sastanak sada neće održati jer svi prijatelji nisu stigli, već da je odgodjeno za kasnije. Zato se on vratio u Torino.

Talijanski policijski činovnik stavio je Paveliću pitanje, odakle velike svote novaca, kojim je raspolagao on i njegovi drugovi. Pavelić je odgovorio, da su to da-

vili prijatelji njegova pokreta, ali imena neće da kaže. To su bogati ljudi koji nisu istaknute političke ličnosti.

Policijski činovnik stavio je dalje pitanje, da li je njega i njegov pokret finansirala možda koja država. Dr. Pavelić je naravno najodlučnije odbio da je mao potporu od koje države već kaže, da je izbjegavao takav rad i da je sav novac koji je imao i koji ima uložen u bankama, dobivao od svojih prijatelja.

Pavelić je priznao dalje, da su on i njegovi drugovi mnogo se služili krivotvorenim putnicama, a te je nabavljala jedna agencija za krivotvorene putnice. Sa takvim su se putnicama s'uzili ne u svrhu atentata, kaže dr. Pavelić, već radi toga, što je bilo otežano kretanje emigrantima, pa su morali da pribegnu tome sredstvu.

Tako javlja fašistička štampa.

„Talijanska policija nastoji da na svaki način spriječi istragu“

Citava francuska štampa piše, da široke narodne mase pokazuju nervozu, što Italija nije odmah postupala kao Engleska, koja je odmah prebacila u Francusku Artukovića, čim ga je uhvatila na svom zemljištu. Francuske široke mase traže da se zločinci što prije izvedu pred sud u Marselleu.

Francuska štampa traži, da pravda буде zadovoljena na egzemplaran i hitan način.

Danas cijeli francuski narod traži glavu svih zločinaca. Isto tako široke mase pokazuju veliko čudjenje, što su formalnosti oko ekstradicije tako dugo čak i u slučaju, gdje je zločin izvršen nad tako velikim Kraljem, kome je ovih dana sav civilizova-

ni svijet odao puno priznanje. To je za cijeli civilizovani svijet jasno istakla i Engleska izdavanjem Artukovića francuskim vlastima bez traženja ekstradicije.

U atentatu su učestvovali neposredno ili posredno mnogi zločinci. Oni su lišili — kaže francuska štampa — jednu savezničku državu šefa, a istovremeno su ubili i francuskih ministra vanjskih poslova.

Da li je moguće — pita danas francuske novine, da civilizovani svijet smije dopustiti da se razbojnici i banditi pomoći raznih službenih smicalica izvuku od kazne ili uspore čas svoga ispaštanja.

(Populaire, 21/10)

Njemačka energično odbija talijanske insinuacije i ukazuje na pravog krivca

Talijanska štampa lansirala je vijesti, da je teroriste podupirala hitlerovska vlast, naročito Göbbels i Rosenberg. Göbbelsov list »Angriff« kaže, da su to najčiniovi klevete i onih pripisuje onoj klijici ljudi, koji su sebi postavili za cilj da što više nemira unesu u Evropu i zatrju dobre odnose medju narodima. Nema sumnje, da u ocjenjivanju optužbi koje se poslije kaže

tastrofe u Marselju tako lako podižu protiv drugih, često

da bi se otklonila vlastita odgovornost, treba biti vrlo obazriv. Kad jedan talijanski list ubistvo Kralja Aleksandra hoće da dovede u saglasnost sa njemačkim političkim ciljevima, i da ga iz njih izvede, onda je takvo tumačenje sigurno daleko od istine, kaže »Angriff«.

FRANCUSKA, ITALIJA I JUGOSLAVIJA
Tendencije približavanja i dalje se ispoljuju

I poslije marseilleske tragedije u francuskoj se štampi, onoj koja je bliža službenim krugovima, ističe, da treba nastaviti s politikom zbljenja Francuske, Italije i Jugoslavije. Treba navodno nastaviti politiku poginulog Louisa Barthoua. Imenovanje Lavalova francuskog ministra vanjskih poslova tumači se kao produženje politike Barthoua. Ima i u francuskoj, medutim, listova, koji vide potешkoće na koje će naići na politiku. Ali ima i optimista.

Prema posljednjim vijestima predsjednik francuske senatske komisije za vanjske poslove Henry Berenger imao je dva razgovora sa ministrom vanjskih poslova Lavalom. U jednom članku restimira »Petit Parisien« svoj sud o političkim ciljevima Lavalovim ovako:

»Vanjska politika ministra Laval ide za tim da okupi Italiju, Jugoslaviju i Francusku, kako bi se u dunavskom bazenu i na području Jadranog mora osigurao miran politički razvoj. Nakon pripremanja ove prve etape bit će moguće u srednjoj Evropi i na istoku Europe pripremiti konsolidaciju i uspostaviti ravnotežu sile i potreba. Saradnja između Francuske, Italije i Jugoslavije je moguća bez oštice i bez izazivanja bilo koje druge ili više drugih država. To je politika Barthoua i ona sačinjava osnovu diplomatskog rada Francuske u srednjoj Evropi.«

»Echo de Paris« od 18. oktobra donosi članak Pertinaxa, koji, povodom pisanja njemačke štampe, da će se u francuskoj spoljnoj politici osjetiti nova orijentacija, pa veli da će Francuska u svojoj spoljnoj akciji i dalje ići istim putem. Izmjena misli između gg. Laval i Beneša prvi je dokaz za to. U produženju Pertinax kaže:

»Bespotrebno je ponavljati da nad Evropom lebde teški oblici. Sami dogadjaji govore i suviše glasno. Radi se o spasenju mira. Da bi se to postiglo, potrebno je, možda, učiniti pokušaj direktnog sporazuma sa hitlerovskim režimom? To bi bio beznadežan pokušaj i prilično opasan... A Francuska

bi i samu sebe izdala, izdajući ugovore. Pa ipak, savez sa Njemačkom je naš cilj, ali savez sa Njemačkom koja poštuje međunarodno pravo.«

Pertinax kaže i ovo: »Jasno je da se pod sadašnjim okolnostima ne može ostvariti put u Rim pretstavnika Francuske.«

Ali se sa pregovorima mora produžiti, sa toliko više odlučnosti, što je susret odložen. Mi smo spremni da Italiji učinimo izvjesne ustupke u pitanju afričkih problema, ali je prirođeno da ćemo u zamjenu za to očekivati od Rima da reguliše svoje odnose sa našim prijateljima iz Srednje Evrope, jer inače nećemo moći sa njom saraditi. Ni trenutka nismo ispoljivali namjere da pristupimo izmjeni prijatelja.

G. Mussoliniju je odavna poznato da g. Laval radi na francusko-italijanskom sporazumu.

Jos 1931 godine g. Laval je riješio da pojde u Rim, i tada ga je samo zadržavao talijanski uslov pomorskog pariteteta, preko kojega se sada ēučke prelazi.

Češkoslovačke Lidove Novinice pišu: Maršalna tragedija je stvorila novu situaciju. Nalazimo se na nekom prelomu. Mogućnosti za stvaralački rad, za pojačanje garancija mira, za rekonstrukciju srednje Europe nisu u ovom momentu manje od obrnutih mogućnosti. Destruktivne sile su pre sve slabije od konstrukтивnih sile. U prvom redu zavisi od toga, na što će se odlučiti vodeći odgovorni državni.

»Lidove Listi« (Prag) od 19. oktobra u članku pod naslovom: »Druga strana strasno dogadjaj« izražava mišljenje, da se posle marsejške tragedije mora računati sa posljedicama, koje nesumnjivo ne će doprineti učvršćenju mira u Srednjoj Evropi. Samo bi naivni ludjak mogao da pomici, kaže se u članku, da oraklo strašna katastrofa može na evropske, a specijalno na srednjoeuropske odnose djelovati drukčije nego ne povoljno, da može da na kraju krajeva izazove nešto drugo a ne pogoršanje dosadašnjeg stanja, koje je i tako dosta zategnutog.

»ECHO de Paris« od 18. oktobra donosi članak Pertinaxa, koji, povodom pisanja njemačke štampe, da će se u francuskoj spoljnoj politici osjetiti nova orijentacija, pa veli da će Francuska u svojoj spoljnoj akciji i dalje ići istim putem. Izmjena misli između gg. Laval i Beneša prvi je dokaz za to. U produženju Pertinax kaže:

»Bespotrebno je ponavljati da nad Evropom lebde teški oblici. Sami dogadjaji govore i suviše glasno. Radi se o spasenju mira. Da bi se to postiglo, potrebno je, možda, učiniti pokušaj direktnog sporazuma sa hitlerovskim režimom? To bi bio beznadežan pokušaj i prilično opasan... A Francuska

šim ljudstvom, kot ravno v Primorju. »Hujše od Pulja in Bazovice nas je zadelo« so govorili ljudi. Ponekad se je vsled raznih priprav ljudi polotila prava panika. Ljudstvo sedaj sledi z zanimanjem svakog gesta s te strani u ugovaraju z veseljem, da se nakane zločincu.

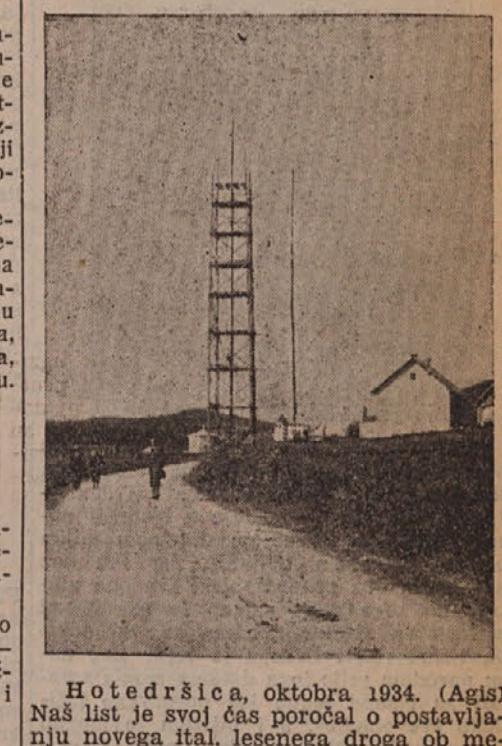
Utruje se mu vera u prepričanje, da je mučniška smrt Kralja le še bolj povezala jugoslovensko ljudstvo, da je njegova dedičina u pravih rokah. O podrobnosti ne moremo poročati. Zadošća naj le ta splošna ugotovitev.

PORAZEN VTIS SMRTI KRALJA ALEKSANDRA MED NAŠIM LJUDSTVOM

Trst, oktobra 1934. (Agis) — Vest o smrti se je kot blisk raznesla po vseh naših domovih. Zlasti radio v mestu in deloma tudi časopisje je potrebovalo to da pre povsod razsirjeno strašno novico Vtis o tem pa je bil porazen. Sprva je negotovi, so vsi pomislili, da je vest potvrdjena, ko so jih navajeni poslušati z dneva in dan. Ko pa se je le bolj in bolj z vseh strani potrevala, ko so oblasti izobesile zastave na pol droga, so vsi zarmli v žalosti. Zavist in škodoželjni našmeh priseljencev je to še večal. Ni bilo doma brez solze. Mogče je le še malokje tako vplivala ta vest med na-

Italijanska zastava na meji mora biti višja od jugoslovenske

Italijanske oblasti so ob meji v Hotedršici postavile nov drog za zastavo.

Hotedršica, oktobra 1934. (Agis) Naš list je svoj čas poročal o postavljanju novega ital. lesene droga ob meji v Hotedršici. Ker

Vladimir Gortan PO ARETACIJAH V ČRNEM VRHU RADI SLOVENSKE KNJIGE

Izpuščeni so bili širje arretiranci — Nova arretacija — Strah in trepet med našim ljudstvom

Gorica, 18. oktobra 1934. (Agis) — Zadnjič je naš list poročal, da so italijanske oblasti izpustile iz goriških zaporov tri arterance, med katerimi je bil tudi že naveden Rudolf Viktor. Kako smo nadalje zvedeli, sta bila izpuščena še Lampe Ivan iz Zadloga in hlaped posestnika Tomincu iz Lomov. O tem zadnjem arterancu nismo sploh vedeli, da so ga zaprli skupaj z ostalimi. Govori se, da je bil baje izpuščen tudi Poženel Dominik. Ta vest pa sedaj ni še potrjena. Pred kratkim časom je bil arretiran, prav gotovo v zvezi z ostalimi arretacijami, še Plečnar Ivan iz Zadloga, star 70 let, mehanik, ki je bil takoj prepeljan v Gorico. — Aretacije, ki so jih izvršile italijanske policijske oblasti v Črnem vrhu in okolici, so gotovo ene izmed najobširnejših v na-

Prošlo je več pet godina od one rane zore kada je pod plotunima puščanih zrna klonio u Puli Vladimir Gortan. Taj dan — 17. oktobra 1929 — postaje u historiji našega naroda pod Italijom datumom kojim počinje legalno ubijanje. Jer sve one paleže, sva ona proganjana i sva ona ubijanja do tega dana mogao je naš narod smatrati za zločine neodgovorne ili poludgovorne rulje. Evropa je teror nad našim narodom prije tega datuma mogla smatrati za ispadne jedne još nesmirene fašističke revolucije, a i fašizam je mogao zločine nad našim narodom prije Gortanove smrti da prebači na »neodgovorne elemente«, kao što je to učinio sa umorstvom Matteotija i ostalih svojih protivnika.

All smrću Gortanovom postaju ta ubijanja legalna, osnovana na »zakonu«. Ona ulaze u sistem jedne politike, dobro proučene i pripremljene, koja le imala da uništiti izbrise jedan narod u granicama fašističke Italije. To je bio datum kolin su predstavnici četrdesetmiljunske talijanske naroda, sa svim državnim aparatom u rukama, označili da počinje istrebljenje 600 hiljad talijanskih državljan, ali koji nisu iste rase ni istog jezika sa većinom u državi. Plotuni u Puli su označili tek početak tega istrebljenja.

I nije trebalo da se dugo čeka. Jer nije prošla ni godina dana od umorstva izvršenoga u Puli, a več su na Bazovici ponovno zapraskale puške i klonula su još četiri mlada života.

Plotuni u Puli i plotuni u Bazovici su bili upravljeni na pet mladih života, ali njima se htjelo pogoditi 600 hiljad tjelesa. Oni su bili upravljeni na sav naš narod u Julijskoj Krajini; njima se htjelo taj narod prestrašiti, umrvtiti, uništiti.

All oni koji su stvorili zakon kojim će ubijati Gortane, oni nisu znali, ili nisu htjeli da znaju, da je Gortan seljak. Oni su zaboravili da svih onih 600 hiljad duša koje su htjeli da uništite, da su sve ono seljaci. Nisu htjeli da znaju kako su pradjeovi onih koje su oni streljali došli u tu zemlju pred 12 stotinu godina i da je taj narod iz koljena na koljeno radio, patio i umirao na toj zemlji. Da su na tom narodu kroz vječne lskaljivale svoj biles mletački žbiri, gastaldi i providuri; njemački kastelani i grofovi. Da je taj narod zemlje hranio kroz vječne svu gospodru u gradovima i gradićima; da je veslao na svima mletačkim galijama i da je valjao za drugoga klade u svim šumama. I uza sve to — uza sve te muke i krv i znoj — taj se narod održao na toj zemlji, dok je nestalo i Venecije i njemačkih grofova i »parona« u gradovima i gradićima. Jer to je narod oporih, tvrdih i žilavih seljaka, koji je dao Matiju Gupcu i bezbroj boraca za socijalnu i nacionalnu slobodu.

A pretstavnik tih i takovih seljaka je postao Vladimir Gortan. On je to postao time što je bio prvi na kojega se spustila slijepa ruka fašističkog »zakona«. On je prvi koji le svojom krvlju posvjedočio da se ti seljaci neće predati — da oni neće da ih nestane, pa gonilo ih se i barbarskim zakonima.

Gortan je tme postao naš mučenik.

A mučenici su postali i oni Gortanovi drugovi, kole je fašistički »zakon« bacio u tamnice da tamo čame — ti dvadesetgodnišnji seljaki mladići — da čame bez sunca dugih trideset godina. Ta četvorica: Živo Gortan, Dušan Ladavac, Vjekoslav Ladavac i Viktor Baćac, nose teški križ mučenštva i dalje, uz one mnogobrojne naše lude po svim talijanskim tamnicama i svim konfinacijskim logorima.

U ove mutne lesenje dane, kada po nepoznatom Gortanovom grobu šušti požutelo lišće, poklonimo se uspomeni Vladimira Gortana i ostalih naših palih mučenika, i, stisnutim srcem, čekajmo bolje dane.

(t. p.)

SNEG IN BURJA.

Pretekli teden se je tudi na Primorskem vreme manoma spremenilo. V Trstu, Reki in drugih obmorskih krajih je začela prav močno pihati burja. V sredo 17. t. m. je burza dosegla brzinu nad 110 km na uro. Ne bomo pisali o malih in velikih nesrečah, ki jih je prinesla s sobojo. Začetka jo je spremjal obilen dež. Toda kar čez noč je postal bolj hladno in sneg je pobell višje kraje kakor Trnovsko planato. Učko gorje in celo hribe okoli Trsta. Tržačani so bili iznenadeni s tem prezgodnjim zimskim pozdravom. — (Agis).

ših krajih v zadnjem času. Kot glavni vzrok smo že zadnjič navedli naj bi bila slovenska knjiga. Gotovo bodo fašistične oblasti ob tej priliki naprile našim ljudem še marsikatero krivico, kot se to po navadi vedno tudi zgodi. Razumljivo je, da so ti dogodki silno razburili naše ljudstvo. Sorodniki arterancev so v velikih skrbeh za usodo svojcev. Pa tudi strah in trepet se je vselil v sleherno hišo. Na vasi ne dobite dve ženski, da bi se med seboj govorjale. Ljudje se le površno pozdravljajo in hitijo naprej. Nihče noče govoriti niti s svojim najbližjim sosedom, ker se boji, da bi ga ne kako oko postave video in zatožilo. Vsak sum in vsak povod jim pride prav. Tako je vas danes vsa mrka in brezbesedna.

ARETACIJE OB MEJI SE NADALJUJEJO

Hranjenje slovenske knjige — protidržavni zločin!

Hotedršica, oktobra 1934. (Agis) — Pred kratkim smo poročali o številnih arretacijah v Črnem vrhu in okolici, ki so se izvršile samo zato, ker so arteranci hranili doma slovenske knjige. Vsaj tako pravijo poročila. Pred tednom pa so karabinerji in drugi organi javne varnosti izvršili veliko preiskav u Podkraju ter so tudi mnogo naših fantov

in mož arretirali. Vse pa spet zaradi slovenskih knjig, katere so dobili po kmečkih domovih.

Radi tovrstnega preganjaja, ki se ponavlja dan za dnem in skoro nepretrgoma nekaj tednov, zdaj tu zdaj tam, so ljudje tako preplašeni, da si ne upajo na cesto. Točnejših podatkov za enkrat še nimamo.

MONS. IGNACIJ VALENTINČIČ IN ZLATAR JOSIP LEBAN

pred prizivnim sodiščem v Trstu

Trst, 21. okt. 1934. (Agis) — Lansko leto je vzbudila veliko senzacijo vest, da je bil prodan oz. odnešen kip Brezmadežne iz goriške stolnice. Vsi lisi so prinesli tedaj obširna poročila o tej zadevi in tudi »Istra« je na dolgo poročala. Ker se italijanske oblasti posegle vmes, je stvar prišla pred sodišče. Obraunava se je vršila 19. t. m. v Trstu in je bila na novo prerezeta na tukajšnjem prizivnem sodišču, pred katerim so se morali zagovarjati mons. Ig. Valentincič, starinar Jakob Zeni iz Benetk in zlator Ivan Leban iz Gorice. Mons. Valentincič je bil obdolžen, da si je kot administrator goriške stolnice in oskrbnik mestnih cerkvenih dragocenosti nedovoljeno prilastil omenjeni kip. Ta kip je narejen v romanskem slogu v 14 stoletju, in ima precejšnjo zgodivinsko in umetničko vrednost. Cenjen je na 180.000 lir. Starinar Zeni in zlator Leban sta obtožena, da sta kupila kip in ga prepeljala v Zürich in da sta napravila kopijo istega, ki naj bi se postavila na mesto originala. Nadalje je bil mons. Valentincič obtožen, da si je prilastil tudi nekaj mašniških oblačil. Sodišče je na to obsodilo mons. Valentinciča in zlatorja Lebana vsakega na 10 mesecev in 6 dni zapora ter 2.000 lir denarne kazni, kar pa jim je bilo odpuščeno zaradi amnestije. Starinar Zeni pa je bil obsojen na 1 leto, 1 mesec in 17 dni zapora, 5.580 lir denarne kazni in na plačilo 1.800 lir državne pristojbine na izvoz. Odpuščena mu je bila zaporna kazna. Proti tej razsodbi so vložili priziv vsi obojenci in tudi državni tožilci. Tako je stvar prišla na prizivno sodišče, ki pa je oprostilo zaradi pomanjkanje dokazov Lebana in Zenija, toda le zapornih kazni. Denarna kazzen za Zenija pa je bila zvišana na 22.500 lir in taksa na 7.500 lir. Potrdilo pa je kazzen za mons. Valentinciča. Ker mons. Valenancič in Zeno nista bila s to odsodbo zadovoljna, bo vsa zadeva baje prišla pred višje t. j. Kasacijsko sodišče.

POSEBNO SODIŠČE NA DELU

Dve skupine antifašistov pred sodiščem

Trst, 20. oktobra 1934. — (Agis) — Včeraj so bili obsojeni pred sodiščem za zaščito države v Rimu: Dante Tonelli, Emilio Colautti, Domenico Muzzatti, Luigi Bertoluzzi, Natalia Beltrame, Pietro Rossi, Federico de Pauli, Emilio Trangoni, Elso Michelini, Quirino Panicatti, Giuseppe Colombari, Giacomo Deatto, Dolendo Novello in Pietro Relatto. Vsi so iz videnske pokrajine. Obtoženi su protifašistične propagande in delovanja. Natalia Beltrame je bila oprščena. Redatto F. je dobil 8 let zapora, Tonelli, Betoluzzi, De Pauli, Trangoni in Michelini 7 let, Colantti 4, Muzzatti, Rosi, Panicatti, Colombari, Dea-

to in Relatto Pietro 3, vsi ostali pa 2 leti. Vsem sta bili odpuščeni 2 leti, zaradi amnestije.

Trst, 21. oktobra 1934. (Agis) — Včeraj so bili v Rimu postavljeni pred posebno sodišče: Primo Foschiatti, Altieri Assoloni, Settimio Bonassi, Lino Dormo, Umberto Fanetti, Amilcare Muscini, Armado Tonino in Aldo Turco vsi iz beneške province. Obtoženi su protifašistične propagande in delovanja. Assolini in Foschiatti sta dobila 2 leti in 6 mesecev zapora, vsi ostali pa po 2 leti. Vsem sta bili odpuščeni 2 leti, zaradi amnestije.

TRST NI VEČ TAKO PATRIOTIČEN KOT NEGDAJ!

Kako so podpirali »Lego« in kako podpirajo »Dante«

Vsem je znano, da obstaja v Italiji že dolga leta zloglasno društvo za naše ljudi onkraj meje »Dante Alighieri«. To društvo ima po vsej Italiji mnogo odsekov, odborov itd. Vseh teh nekakih podružnic (Comitati del Regno) je v vsej državi 259. Naloga teh odborov je zbiranje denarnih in drugih prispevkov za graditev šol, otroških vrtec itd. Vsačko leto pošlejo v ta namen, kar so nabrali, svoji centrali. Ker niso vsi odbori enako aktivni, so nekateri ki nima jo kaj poslati. Lani je poslalo samo 165 odborov svoje denarne prispevke. Prvi med vsemi je bil Milan, nadalje Firenze, Livorno in še na 5 mestu je bil Trst.

Pred vojno je društvo »Dante Alighieri« izdatno pomagalo akciji za raznoredovanje Slovencev v goriški in tržaški okolici. V ta namen je pošiljalo obično denarnih sredstev v Avstrijo, ker pa ni moglo uredno in po pošti pošiljati denarja »Legi Nazionale«, je to storilo na skrivnem način. »Lega Nazionale« je od časa do časa dobivala večje vsote od anonimnih oseb, pa tudi kaki znani goriški in tržaški patrioti sa večkrat dajali omenjenemu društvu velike vsočte denarja. Vsem tem pa je denar pošiljalo društvo »Dante Alighieri« iz Italije. V privatnih in anonimnih darovih ni tako nihče opazil od kje prihaja denar »Legi Nazionale«. Razen tega so nabrali obično denarja tudi od raznih priedevel, veselje in darov. Gorišči tržaški Italijani se sedaj kar čudijo, kako se je moglo takrat pred vojno nabratiti nič manj kakor 200.000 avstrijskih kron (to je skoraj 1.000.000 lir). Sedaj pa nabrejajo, ko imajo vsa sredstva na razpolago v ta namen zelo zelo malo. 8.600 lir, ki so jih nabrali v Trstu 1.933. je res malenkostna vsota napram 200.000 avst. kronom oz. 1.000.000 lir. Temu če bi ti ljudje malo pomisili, se ne bi nikakor čudili: Enkrat je lušnobl, zdaj pa ni več takol! — (Agis).

DJEĆU OD TRI MJESECA UZIMLJU U SPECIJALNE AZILE

Jelšane 1. septembra. U pojedinih pograničnim mjestima osnovani su neke vrsti azili za djecu, koja se jedva rode. Tri mjeseca nakon rodjenja uzmaju djecu u te azile. Tu bi ta djeca imala biti dok navrše tri godine. Poslije toga ih davaju u djecu zabavista, gdje probave od 7 sati ujutro do 7 sati navecer. Takove su azile dobili Matulje, Kantrida i druga okolna mjesta. (sag.)

Svim emigrantskim društvima

Postali smo bili svim društvima okružni o našim kalendarima, kojih izlaze iz štampe ovih dana. Ujedno je I Publicistički odsjet Saveza pozvalo sva društva da nastole raširiti čim više primjeraka naših ovogodišnjih kalendara. Kako počinjemo ovih dana sa razširjanjem molimo sva društva da odmah jave koliko kalendara treba da im pošaljemo, kako ne bi kasnije nastao zastoje u ekspediciji, jer smo več i tako, ne našom krivnjom, zakasnili sa kalendarama.

Društva imaju rabat na jednom i drugom kalendaru kao što smo to u okružnicu javili.

Molimo još jednom da se požurí sa nadzorbama.

SLOVANSKO KMETSKO LJUDSTVO SE VEDNO BOLJ MNOŽI...

Trst, 14. okt. 1934. (Agis). — Pred dnevi je bila objavljena statistika o gibanku prebivalstva v tržaški in goriški provinci. Že večkrat smo prinesli te zanimive številke, ki precej nazorno kažejo kako raste ali pada podeželsko in mestno prebivalstvo. Dolga leta po vojni se opaža tendenca, da se kmetsko ljudstvo bolj množi, medtem ko mestno prebivalstvo pada. Razlika med mrtvimi in rojenimi je na deželi vedno pozitivna v mestih pa je pozitivna navadno le poleti. Pozimi kažejo številke včasih globok padec. Spodaj prinašamo statistiko za mesece avgust in september za Trst in pokrajino ter istotako za Gorico.

August.

	Trst	ost.	skupaj
	pokrajina		
rojeni	297	154	451
umrli	205	83	288
razlika	92	71	163
rojeni	252	163	415
umrli	215	62	277
razlika	37	101	138
rojeni	66	265	331
umrli	55	122	177
razlika	11	143	154
rojeni	61	250	311
umrli	39	122	161
razlika	22	128	150

TRŽAŠKI PROMET

in oficijelne statistike

Trst, 14. okt. 1934. (Agis). — Po zadnjih uradnih statistikah fašistične vlade, ki so jih prinesli italijanski casopisi, je promet v tržaški luki pokazal nekatere značne zboljšanja. Številke za september t. l. kažejo v primer

DRAGO BAJEC

primorski akademik

U KAKOVOM SVIJETLU PRIKAZUJE FAŠISTIČKA ITALIJA
SVOJIM JUŽNIM POKRAJINAMA PROPALU ITALIJU

Razočaranje uglednog sicilijanskog trgovca.

Sušak, oktobra 1934. Jedan ugledni trgovac iz jednog mjesta na Siciliji došao je ovih dana po prvi put na Sušak. Došao je da sklopi i utanči sa jednim sušačkim trgovcem poslovne veze. Tom je svom sušačkom kolegi pripovijedao otprilike slijedeće:

Prvi put je što sam došao u ove krajeve. Vukla me želja, da pogledam grad, koji je postao toliko legendarn kod nas, da pogledam toliko opjevanu Rijeku. Strašno sam se razočarao. Prema onome, što su naše novine pisale i pišu zamišljao sam si Rijeku jednim velenjem, koji vrvi od života i prometa. Pa zona franca, toliki miliioni utrošeni u nju i sve ostalo što je za Rijeku uči-

njen, mislili smo, da to ide u korisno. Ta mi na jugu imamo o Rijeci sasvim drugačiji pojam. Novine nam tako prikazuju. Ali što vidim — žalosno. — Susedni jugoslovenski Sušak, koji imade neznačnu luku, prenatran je prometom — a riječka luka, koja je ogromnih dimenzija, koja imade sve najudobnije spreme luke jednog velegrada — potpuno je prazna. Gledao sam riječke magazine — kakva žalost — krasni su ali potpuno prazni. U samom gradu vlađa takovo mrtvilo kao u kakovom selu. Tako nas dakle zavaravaju naši vlastodršci. Tako oni troše naše teško stecene novce. Držim da smo mi na jugu o mnogočem zavaravani. (sag).

Naši preko plaču za Kraljem i dolaze zato u zatvor

Opatija, oktobra 1934. Pronosi se od usta do usta ovo: Dva naša seljaka su se spuštala s brda prema Opatiji. Obojica su plakala kao mala djeca. Kod Opatije ih zaustave karabinjeri i upitaju, zašto plaču.

Oni odrješito odgovaraju: »Plaćemo, jer nam je poginuo Kralj. — »Pa nije, kažu karabinjeri, on je živ i zdrav u Rimu. — »A, nije to naš kralj, kažu oni. — Karabinjeri su ih smješta uhapsili. — (sag).

Italija sprema rat!

UTRJEVANJE MEJE

Odškodnine za odvzeta zemljišča ne plačajo nikomur

Tolmin, oktobra 1934. — (Agis.) Utrjevalna dela ob meji so se nadaljevala tudi letos v kotu od Cerknega mimo Porezna, Petrovega brda, Črne prsti z neznanjano vztrajnostjo v natančnosti. Težko bi bilo najti ob meji v tem kotu še kakšen kos zemlje, ki ne bi bil prelukanjan in utrjen. Pa so ga le našli pod Baškim sedlom. Že nekaj mesecov kopljeno tu rove in vrtajo na vse strani. Grade kaverne, skladisca in kdo ve se kaj. Poleg vojaštva je zaposlenih tudi lepo število delavcev iz južnih krajev.

Zanimivo je tu pred vsem to, da uporabljajo za dovoz materiala izključivo le vojaštvo inženjerskih čet, med tem ko so civilni delavci zaposleni le pri delu v utrdbah. K tem napravam pa tudi k utrjevalnim delom v drugih točkah odvajažo z vojaškimi tovornimi avtomobilom ogromne količine cementa.

Zadnje čase dovažajo v Podbrdo tudi velikanske množine drugega utrjevalnega gradiva. Samo na Petrovo brdo so navozili že več kot 100 kilometrov bodeče žice, a k vsaki drugi utrjevalni postojanki približno tudi toliko. Navozili so tudi več tisoč komadov železnih kolov, sličnih onim, ki jih je Italija uporabljala med svetovno vojno. Za pravno španskih jezdecev so navozili lesene kole, dolge, približno en meter in pol.

Močne žične ograje bodo napeljali okrog vseh dokončanih utrd, tako da se jim ne bo mogel nihče približati. Ker bodo te ograje zavzemale velike obseg neutrenjene zemljišča okrog utrd, bodo s tem naši kmetje spet hudo prizadeti. Saj so kmetom ob meji odvzeli že skoro vse zemljišča. Samo enemu posestniku, ki je do sedaj redil 18 glav živine, bodo na novo odvzeli toliko sveta, da bo komaj redil eno kravico.

Odškodnine oziroma kupnine za odvzeta zemljišča pa ne dajo nobenemu. Radovedni smo, če tudi gradbeni material po italijanskih tovarnah plačujejo na ta način kot odvzeta zemljišča prisni. Samo obljudljivo, a denarja ni od nikoder. Nad tem početjem vojaških oblasti je obmejno prebivalstvo silno vznevirjeno.

ŽIČNE VZPENJAČE OB MEJI

Gorica, oktobra 1934. — (Agis.) — Ob obmejnem pasu je v gradbi večje število žičnih vzpenjač, tako na Porenzen, Možic, Petrovo brdo itd. V kakšne namene bodo služile te naprave, si lahko predstavljamo. Gotovo jih ne namejavajo uporabiti za odvajanje sena iz pašnikov in lesa in gozdov odvzetih našim kmetom. Laški turisti, kar jih je, pa se je tudi ne morejo privoščiti.

VOJAŠKA DELA OB MEJI
PRI TRBIŽU NAPREDUJEJO

Rateče, oktobra 1934. — (Agis.) — Naš list je svoj čas že poročal o utrjevalnih delih ob meji med Ratečami in Trbižem, ki so se vedno v polnem teku. Pred tedni je bila na licu mesta komisija vojaških oblasti. Prišla je, da si ogleda teren in določi vrednost zemlje in višino odškodnine. Kvadratni meter odvzetega zemljišča so ocenili povprečno po 0,30 lire. Če pomislimo, da bohinjski kmetje na planinah kot je Uskovnica, Praprotnica, planine ob Voji in drugod, predajajo zemljišča po 6 dinarjev kvadratni meter, si lahko predstavljamo, kakšno izgubo bodo pri tem utrpeli Ratečani. Pa še to je vse samo obliuba in bogove koliko časa bo tudi le pri tej ostalo!

Jedno
vjenčanje

Dne 22. o. mj. vjenčao se u Beogradu, u Krunskoj crkvi, arhitekt Ante Lorencin, naš zemljak iz Medulin, agilni emigrantski radnik, potpredsednik društva »Istra-Trst-Gorica« (u Beogradu), s gospodnjicom Dinkom Ilijic, činovnicom Okružnog ureda za osiguranje radnika. Kučni su bili dr. Ivan Marija Čok, predsednik Saveza i g. prof. Gjurić. — Najsrečnije čestitamo!

JADRANSKI KALENDAR

razašljemo 31. o. mj. Kao što smo do sada više puta objavili ta će naša publikacija biti najjeftinija knjiga u Jugoslaviji. Stampana je na finom papiru, ima 224 stranice i ukrašena je sa preko šezdeset originalnih slika. Kao što se moglo vidjeti iz sadržaja, kojega smo objavili u posljednjem broju našega lista, kalendar je i u tom pogledu vrlo bogat i originalan, te će zanimati svakoga. Sa 75 raznih priloga bit će to najzanimivija knjiga te vrste, a cijena od 10 dinara je za takovu knjigu upravo beznačajna.

To je prva naša emigrantska publikacija, koja je ujedno propagandistička i zabavna, a time zanimiva i za neemigrante. Širenjem te naše publikacije vršimo ujedno i svoju emigrantsku dužnost, jer je dužnost svakoga emigranta da propagira našu stvar.

Kalendar »Soča« izlazi u isto vrijeme i razašljije se zajedno sa velikim kalendrom. Cijena je malom kalendaru 8 dinara.

Ko naruči oba kalendara zajedno dobije ih franko za 18 dinara, a ako se naruči samo jedan kalendar zaračunavamo poštarinu, i to za mali kalendar 50 para, a za veliki 1 i po dinara.

RADI TOGA NARUČITE OBA KALENDARA ZAJEDNO!

NEOSLOBODJENA BRAĆA

(Teška kronika našeg življa pod Italijom*)

(Beograd 1934 — Izdanje Saveza jugoslovenskih emigrantskih udruženja iz Julijske Krajine. Cijena?)

Na 80 stranica ove knjige koja je upravo izšla iznesena je kronika svih progona i patnja našega naroda pod talijanskim vlašču. Knjiga je ukrašena dvjema karikaturama Pjer Križanića i sa deset slika, a na koncu je priklopjena karta Julijske Krajine. Na ovu vrlo korisnu publikaciju ćemo se još potpisati osvrnuti, a za sada ćemo pobrojiti poglavlja u toj knjizi, da se vidi o čemu se sve u njoj govori:

Julijska Krajina, Rapallo 1920, Skola i prosveta, Ekonomsko-socijalni položaj i zadružarstvo, Štampa, Italijanizacija mesnih i porodičnih imena, Teška sudbina jugoslovenskog sveštenstva i vernika, Državljanška prava i vlasti, Policija i policijske mere, Teror, Specijalni tribunal, Heroji-mučenici, Zaključak, Žrtve.

NAŠI V SLOVENSKIH REVIJAH

Sodobnost je prinesla v 6—8 letoski številki daljši članek Vladimirja Pertota z naslovom »Preorientacija našega poljedelstva«.

V 6—7 številki Dom in Sveta nadaljuje France Bevke s povestjo »Ubogi zlodje«, Narte Velikonja pa pričuje novelo »Hvaležnost«.

Ljubljanski Zvon prinaša v 9 številki nadaljevanje romana France Bevka »Človek brez krinča«. H književnim poročilom je prispeval Ivo Brnčić z oceno romana »Pokošeno polje«, ki ga je spisal Branimir Cošić.

V deveti številki Mladike nadaljuje France Bevko svojo povest »Huda ura«, Mara Husova pa pričuje črtico »Za staro pravdo«.

Književnost prinaša v deseti številki konec novele »Sin«, ki jo je spisal Ivo Brnčić.

Modra Ptica je v deseti številki prinesla novelo Bogomila Magajne »Transfuzija« in novelo »Zadnji poizkus«, ki jo je spisal Vladimir Bartol in katero končuje v oktoberski številki. (Agis.).

IVAN PREGELJ
V ANGLEŠČINI

Londonška »The Slavonic and East European Review« je v letoski Julijski številki prinesla prevod Preglejeve novele »Gospoda Matije poslednji gost« z naslovom »Vicar Mathias's last Guest«. (Agis.).

ZEMLJEVID
BENEŠKE SLOVENIJE

Delo dra. H. Tuma.
»Planinski vestnik« št. 10. je prinesel zanimiv zemljevid Beneške Slovenije. Omenjena revija že dalj časa prinaša pomemben članek, ki obravnava Beneško Slovenijo, posebno s turističnega vidika. Za ta dolg članek je pisec dr. Henrik Tuma napravil tudi zemljevid, ki je bil priložen »Planinskemu vestniku«. Do sedaj nismo imeli praktičnega in večjega zemljevida našega najzapadnejšega dela slovenske zemlje. To praznico je odpravil dr. H. Tuma. Zemljevid obsega celotno Beneško Slovenijo. Narejen je na isti način, kot vsi drugi zemljevidi, ki jih je izdal Slovensko planinsko društvo. Posebno dobro so označene vse gore, hribe vrhovi in vasi. Merilo je 1:10.000 in je tiskan na dokaj finem papirju samo v črni barvi. Našem vedenju delavnemu pisatelju dr. H. Tumi smo nad vse hvaležni za to delo, kakor tudi za celotno delo o Slovenski Benešiji. Vsi, ki se zanimajo za ta zanemarjeni košček naše zemlje in pred vsem planincem toplo priporočamo ta zemljevid.

(Agis.).

NOVA KOMPOZICIJA
DAVIDA DOKTORIĆA

Te dni je izšla nova skladba našega prizanega delavca na kulturnem in glasbenem polju, č. g. Davida Doktorića: »Jugoslavij. Ob smrti Viteškega Kralja Aleksandra I. Zedinitelja«. Skladba je prirejena za mešani zbor, je lahko izvedljiva in primerna tudi podeželskim zborom. Priporočamo je vsem našim društvom za te žalostne dni. Skladba je izšla v samozaložbi. Dobiva se v Jugoslovenski knjigarni v Ljubljani. Cena Din 3.— (Agis.).

NAŠI PJESENICI RECITIRANI
U POLJSKOJ

Na proslavi koju je dne 30. pr. mlj. pridelila Poljsko-jugoslovenska liga u Poznjanju bio je poreč ostalih točka na raspolodu i govor lektora našeg jezika na kakovskom univerzitetu g. dra Vilima Frančiča o najnovijoj hrv. poeziji, iz koga je Ola Bydlewski recitiral pjesmu »San« od Vladimira Nazora i pjesmu »Hram« od Ante Dukića.

MAGAJNOVE NOVELE
V PREVODIH

V slovačini sta izšla prevoda Magajnovih novel »Stenka Razin« in »Gospod general«. V hrvaščini in češčini izide v kratkem v prevodu še nekaj njegovih novel.

(Agis.).

